

Zofia Trawicka (Kraków)

Kochanowscy na forum sejmiku województwa sandomierskiego w latach 1572—1696

Przedstawiciele rodziny Kochanowskich na forum sejmiku województwa sandomierskiego zaznaczyli się wielokrotnie i znacznie. Byli marszałkami sejmiku, posłami na sejmy, posłami do króla, deputatami do Trybunału Koronnego i Skarbowego, rotmistrzami, deputatami do sądów kapturowych i do komisji różnych.

Najsłynniejszy z nich, sam mistrz Jan z Czarnolasu, nie był tegim politykiem. Po ucieczce Henryka Walezjusza na tronie polskim chciał widzieć Habsburga, syna cesarza Maksymiliana II, albo Fiodora Rurykowicza, syna cara Iwana IV, a to „żeby od młodu przywykł służyć senatu jako młode żrebie...” Mowa ta wśród szlachty wywołała zgorszenie, wysłuchano jej — jak pisze Orzelski — „powolnym uchem”, przez uszanowanie dla muz¹. Mimo to stosunki poety z nowym monarchą ułożyły się pomyślnie. Batory nie żywił urazy do dawnego stronnika Habsburgów, skoro wysłał go jako swojego legata na sejmik sandomierski, zebrany przed sejmem toruńskim 15 września 1576 r.² Potem na wniosek kanclerza Jana Zamoyskiego proponował Kochanowskiemu kasztelanię połaniecką, ale poeta nie przyjął tego zaszczytu, obawiając się, „by kasztelan nie zjadł tego, co Kochanowski zarobił”³. Wolał skromniejszy urząd — wojskiego sandomierskiego, nadany mu 9 października 1579 r. po przesunięciu Andrzeja Gołuchowskiego na podkomorstwo sandomierskie⁴.

¹ S. Orzelski, *Bezkrólewia ksiąg ośmioro, czyli dzieje Polski od zgonu Zygmunta Augusta roku 1572 aż do roku 1576*, przełożył W. Spasowicz, Petersburg i Mohylew 1856, t. II, s. 257—258.

² *Źródła dziejowe*, t. IV (*Początki panowania w Polsce Stefana Batorego 1575—1577 r. Listy, uniwersaly, instrukcje*, wyd. A. Pawiński), Warszawa 1877, s. 52.

³ Zob. A. Śliwiński, *Jan Zamoyski kanclerz i hetman wielki koronny*, Warszawa 1947, s. 370—371; J. Bartoszewicz, *Kasztelania połaniecka Kochanowskiego*, „Biblioteka Warszawska” 1858, t. III, s. 258.

⁴ AGAD Metryka Koronna, t. 119, s. 230—230 v: *Materiały do dziejów piśmiennictwa polskiego i biografii pisarzy polskich*, zebrał T. Wierzbowski, t. II, Warszawa 1904, s. 27 (druk dokumentu).

Bratem wielkiego poety był Kasper Kochanowski, podstarości radomski 1558 r., a pisarz ziemski sandomierski od roku 1566, dziedzic Policzny, Wilczej, Pilnej Woli i Ossy koło Białaczowa, który był deputatem do spisania uniwersału poborowego województwa sandomierskiego, uchwalonego w Koprzywnicy 3 marca 1573 r.⁵ Kasper Kochanowski zmarł ok. roku 1577, a młodszy brat Jan pożegnał go specjalną mową⁶.

Skarbowością Kochanowcy zajmowali się sporo. Stanisław Kochanowski był poborcą powiatów ziemi radomskiej (radomskiego, checińskiego, opoczyńskiego i stężyckiego) w latach 1591, 1598, 1603 i 1605⁷. Jerzy Kochanowski szafarzem województwa sandomierskiego w latach 1613—1614⁸. W drugiej połowie XVII wieku, mianowicie w latach 1652—1653, funkcję poborcy generalnego powiatów ziemi radomskiej pełnił podstarości stężycki Stanisław Kochanowski, zmarły w roku 1661, przed rozliczeniem się z rachunków. Pan podstarości nie odznaczał się skrupulatnością i popełnił widocznie spore nadużycia, skoro za jego niedobory podatkowe skonfiskowano na rzecz województwa część dóbr białaczowskich Kochanowskich⁹. Niepowodzenia Stanisława Kochanowskiego nie odstraszyły innych Kochanowskich od zajmowania się skarbowością wojewódzką. Sebastian Kochanowski, cześnik lwowski, był dzierżawcą akcyzy powiatów sandomierskich (sandomierskiego, wiślickiego i pilźnieńskiego) w drugim kwartale 1658 r.¹⁰ Piotr na Policznej Kochanowski starosta radomski w roku 1676 był dzierżawcą szelążnego¹¹. W roku 1685 jednym z poborców województwa sandomierskiego był Antoni Kochanowski¹².

Funkcje kontrolno-skarbowe w latach 1627—1629 i 1631 pełnił kasztelan małogoski Jerzy z Konar Kochanowski, jako deputat do trybunału skarbowego, podobnie jak Mikołaj, stolnik sandomierski, w roku 1635¹³. W roku 1648 do kontroli i wypłaty wojsku żołdu mianowano komisarzy i inkwizytorów, wśród których było dwu Kochanowskich: Adrian, podsędek ziemski stężycki,

⁵ *Zbiór pamiętników do dziejów polskich*, wyd. W. S. Broel-Plater, t. III, Warszawa 1858, s. 68—69; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. X, Warszawa 1907, s. 274. O Kasprze Kochanowskim pisze U. Mantorska-Skowron, *Kasper Kochanowski, brat poety*, Kielce 1983 (maszynopis pracy magisterskiej w Archiwum WSP w Kielcach).

⁶ Zob. *Przy pogrzebie rzecz* [w:] J. Kochanowski, *Dziela polskie*, opracował J. Krzyżanowski, Warszawa 1978, s. 735—737.

⁷ *Volumina legum* (dalej cytuję *Vol. leg.*), wyd. J. Ohryzko, Petersburg 1859, t. II, s. 339, 385, 431; AGAD, ASK dz. II nr 36, s. 130 i ASK dz. II nr 37, s. 71—72.

⁸ AGAD ASK dz. I nr 176, s. 498. Rachunki skarbu koronnego z lat 1598—1616; B. PAN Kraków, rkps 8338 (Teki A. Pawińskiego 21, dalej cytuję: TP), k. 60—61.

⁹ TP 21, k. 169 i 309; AGAD, ASK dz. II nr 53, s. 15.

¹⁰ AGAD ASK dz. II nr 53, s. 78 v.

¹¹ B. PAN Kraków, rkps 8595 (Teki B. Ulanowskiego nr 6, dalej cytuję TUI), s. nie- numerowane, Laudum z 17 VIII 1676 r.

¹² TP 21, k. 676.

¹³ *Vol. leg.*, t. III, s. 261, 277, 293, 331 i 409.

i Andrzej, podstarości stężycki, obaj z ziemi stężyckiej¹⁴. Deputatami do wojewódzkich sądów skarbowych byli: w roku 1658 Piotr Kochanowski na Sycynie, wojski sandomierski, w roku 1670 Aleksander Kochanowski, w roku 1681 Kasper Kochanowski, w roku 1689 Stanisław Kochanowski, w roku 1690 Paweł Jan Piotr, kasztelanic czechowski¹⁵. Kasper Kochanowski, podsędek sandomierski w roku 1679 był ponadto deputatem do kontroli rejestrów i wydawania wojsku asygnat, potem do koekwacji podatków, a w roku 1683 deputatem do „porachowania soli”¹⁶. W roku 1693 deputatem do wydawania wojsku asygnat z powiatu radomskiego był kasztelanic czechowski Paweł Jan Piotr Kochanowski¹⁷.

Pod znakiem Temidy w ściślejszym znaczeniu działało kilku Kochanowskich. Na szerszym forum to Mikołaj, stolnik sandomierski, wybrany na sejmiku elekcyjnym 1632 roku deputatem z Małopolski do sądów generalnych kapturowych, i Kasper, deputat do Trybunału Koronnego w roku 1671¹⁸. W roku 1648 do sądów kapturowych województwa sandomierskiego wybrano dwóch Kochanowskich — Adriana, podsędkę stężyckiego z powiatu radomskiego, i N. (może Marcin, pisarz ziemski sandomierski od roku 1637) z powiatu sandomierskiego. W roku 1668 w skład sandomierskich sądów kapturowych wszedł wojski sandomierski Piotr Kochanowski i pełnił nawet funkcję marszałka sądów kapturowych radomskich¹⁹.

Służyli i Marsowi. Piotr z Konar Kochanowski w roku 1604 został kawalerem maltańskim, a przedtem musiał odbyć kilka wypraw wojennych przeciw wyznawcom islamu²⁰. Krzysztof Kochanowski, dworzanin królewski i starosta małogoski, zmarły w roku 1616, był i chorążym sandomierskim. W roku 1601 brał udział w kampanii inflanckiej, ale znany jest przede wszystkim ze swoich talentów dyplomatycznych i stanowiska pojednawczego w czasie rokoszu sandomierskiego — podpisania ugody janowieckiej²¹. Jan Kochanowski 20 stycznia 1627 r. otrzymał chorągwo nadworne koronne po zmarłym Prokopie Sieniawskim i pełnił ten urząd aż do śmierci, która nastąpiła w roku 1633²². Tenże Jan wcześniej był łowczym nadwornym

¹⁴ TP 21, k. 144.

¹⁵ TP 21, k. 222, 356, 728 i 737; TUI. Laudum sandomierskie z 17 VII 1681 r.

¹⁶ TP 21, k. 632, 644 i 673.

¹⁷ Tamże, k. 761.

¹⁸ *Vol. leg.*, t. III, s. 360; Boniecki, *Herbarz*, t. X, s. 278.

¹⁹ TP 21, k. 139 i 318.

²⁰ Zob. F. Siarczyński, *Obraz wieku panowania Zygmunta III...*, Lwów 1828, cz. 1, s. 221—222; H. Barycz, *Z zaścianka na Parnas. Drogi kulturalnego rozwoju Jana Kochanowskiego i jego rodu*, Kraków 1981, s. 218.

²¹ Zob. *Rokosz Zebrzydowskiego. Materiały historyczne...*, wyd. A. Rembowski. Biblioteka Ordynacji Krasieńskich, Muzeum Konstantego Świdzińskiego, t. IX—XII, Warszawa 1893, cz. 2, s. 213—214; W. Berbelicki, *Krzysztof Kochanowski bratanek Jana z Czarnolasu*, Zeszyty Naukowe UJ, nr 293. *Prace Historyczno-literackie*, z. 24, 1972, s. 159 i n.

²² AGAD, MK 175, k. 62—63 v; A. S. Radziwiłł, *Pamiętnik o dziejach w Polsce*, przełożyli i opracowali A. Przyboś i R. Żelewski, t. I, Warszawa 1980, s. 344.

koronnym, starostą stężyckim i dzierżawcą kozienickim²³. W latach 1610—1611 był z królem Zygmuntem III pod Smoleńskiem i pełnił tam rolę przystawa poselstwa moskiewskiego (wspólnie z Januszem Skuminem Tyszkiewiczem, starostą braclawskim, i Wojciechem Miaskowskim)²⁴. W wyprawie przeciw Turkom z 1621 r. dowodził prawdopodobnie oddziałem 100 jazdy lekkobrojne-kozaków, zaś jego krewny, nie znany z imienia Kochanowski, oddziałem 150 kozaków²⁵. Największą jednak rolę odegrał w tej wyprawie trzeci z Kochanowskich — Mikołaj, poeta i słynny rycerz-dowódca chorągwi piechoty nadwornej, składającej się z 300 ludzi, opiewany przez Wacława Potockiego i Samuela Twardowskiego²⁶, który na pamiątkę powrotu z tej wyprawy wystawił w Sycynie figurę²⁷. W wyprawie moskiewskiej królewicza Władysława z lat 1617—1618 dowodził też piechotą — 300 żołnierzy²⁸. W roku 1606 był on rotmistrzem piechoty wybranieckiej województwa sandomierskiego²⁹. Marcina Kochanowskiego wybrano w roku 1624 jednym z rotmistrzów oddziałów powiatowych³⁰. W drugiej połowie XVII wieku okazji do wojowania było o wiele więcej. Aleksander Kochanowski został odesłany spod Beresteczka na Pogórze w celu stłumienia „żarzącej się między chłopy rebellion”³¹. Kasztelaniec czechowski Paweł Kochanowski miał być pułkownikiem króla Jana III (według Bonieckiego), jednak w wydanych drukiem materiałach nie spotykamy go wśród pułkowników ani nawet rotmistrzów³². Józef Kochanowski dostał się do niewoli tatarskiej, a sejmik z 16 maja 1689 roku przeznaczył 1000 złotych na jego wykup³³. W roku 1696 swoją gotowość do wojny zaznaczył Antoni Kochanowski, skarbnik ziemi łomżyńskiej, stając na okazowaniu pod Stężycą (21 VIII) z poczem swym³⁴.

Sejmiki powierzały Kochanowskim i funkcje kontrolne. Komisarzem do

²³ AGAD, MK 154, k. 62—63 v, 167—168 i 208—209 v; MK 170, k. 337—337 v.

²⁴ S. Żółkiewski, *Początek i progres wojny moskiewskiej*, wyd. W. Sobieski, Biblioteka Narodowa, S. I, nr 12, Kraków 1920, s. 90.

²⁵ Zob. *Pamiętniki o wyprawie chocimskiej r. 1621*, zebrał Żegota Pauli, Kraków 1853, s. 6—7.

²⁶ W. Potocki, *Wojna chocimska*, wyd. A. Brückner, Biblioteka Narodowa, S. I, nr 75, Kraków 1924, s. 94, 152, 210; S. Twardowski, *Władysław IV król polski i szwedzki*, Leszno 1649, s. 113, 116 i 126.

²⁷ Boniecki, *Herbarz polski*, t. X, s. 283.

²⁸ Bibl. Czart. rkps 2763 (J. Sobieskiego, *Diariusz ekspedycji moskiewskiej*) s. 4, 8, 11, 15 i n.

²⁹ Boniecki, *Herbarz polski*, t. X, s. 283.

³⁰ TP 21, k. k. 69—72.

³¹ Zob. *Stanisława Oświęcima Diariusz 1643—1651*, wyd. W. Czermak, *Scriptores Rerum Polonicarum*, t. XIX, Kraków 1907, s. 332—333.

³² Zob. J. Wimmer, *Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1673—1679, 1683—1696*, „*Studia i Materiały do Historii Wojskowości*”, t. VII—IX.

³³ TP 21, k. 730.

³⁴ Tamże, k. 833.

lustracji piechoty wybranieckiej z powiatu sęteżyckiego w roku 1652 był Stanisław Kochanowski, podstarości sęteżycki, w roku 1655 Piotr³⁵.

Kondycja rodzinna nie pozwalała Kochanowskim pełnić w województwie wysokich funkcji, ale kasztelanami mniejszymi bywali. Jerzy z Konar Kochanowski w latach 1625—1633 był kasztelanem małogoskim³⁶. Mikołaj, dziedzic Sycyny, kasztelanem zawichoskim w latach 1649—1651. Piotr na Sycynie Kochanowski kasztelanem radomskich w roku 1676, Piotr na Policznej Kochanowski kasztelanem czechowskim w latach 1679—1689³⁷. Częściej pełnili funkcje niższe: łowczych, stolników, wojskich, podsędków, podstarościch, pisarzy ziemskich. Często po awansie któregoś z Kochanowskich na wyższy urząd stanowisko po nim obejmował któryś z członków tej rodziny. I tak po przejściu Jerzego Kochanowskiego na kasztelanie małogoską stolnikostwo sandomierskie objął Mikołaj Kochanowski, sekretarz królewski³⁸. Po śmierci Stanisława łowczostwo sandomierskie w roku 1632 objął Hieronim Kochanowski³⁹. Po objęciu przez Piotra na Sycynie Kochanowskiego kasztelanii radomskiej w roku 1676 urząd wojskiego sandomierskiego przejął po nim Dominik Kochanowski⁴⁰.

Swoje rodowe i posagowe siedziby mieli Kochanowscy w powiecie radomskim (Czarnolas, Barycz, Sycyna, Policzna, Cerekiew, Krzyszkowice). Potem rozprzestrzenili się na inne powiaty: sęteżycki, opoczyński (Ossa, Białaczów), sandomierski (Jabłonna, Konary i inne)⁴¹, a nawet poza obręb województwa sandomierskiego. Niektórzy Kochanowcy powiązani byli z Mazowszem, np. Antoni, skarbnik ziemi łomżyńskiej, lubelskim — jak Adam, podstarości lubelski, a potem sędzia ziemski lubelski, zmarły w roku 1628⁴², Rusią i innymi wschodnimi ziemiami Rzeczypospolitej — jak Sebastian, cześnik lwowski około lat 1651—1658, Albrecht, sędzia ziemski braclawski w roku

³⁵ Tamże, k. 171 i 197.

³⁶ AGAD, MK 172, k. 134—135; MK 180, k. 5v-6v.

³⁷ AGAD, MK, Sig. 13, k. 94; B. Narod. BOZ 1809, k. 886. Zob. T. Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej*, t. XVI, Poznań 1894, s. 183, 220 i 277 (wzmianek brak lub są niekompletne). Podobnie u K. Niesieckiego, *Herbarz polski*, t. I, Lipsk 1839—1846, s. 299 (radomscy — brak), s. 300 (zawichojscy — brak), s. 304 (małogoscy — Jerzy Kochanowski, bez daty ścisłej), s. 313 (czechowscy — N. Kochanowski bez ścisłej daty).

³⁸ AGAD, MK 173, k. 350—352.

³⁹ AGAD MK 178, k. 519—519 v.

⁴⁰ AGAD, MK, Sig. 13, k. 94.

⁴¹ W roku 1629 wśród posesorów powiatu sandomierskiego było dwu Kochanowskich: Jan, chorąży koronny, dziedzic Wólki Chorzelowskiej, i Jerzy, kasztelan małogoski, posesor wsi Konary, Konarska Wola, Gierczyce, Winiary, Winiarki oraz części Garbów. *Rejestr poborowy powiatu sandomierskiego z 1629 roku*, złożony w wydawnictwie. O majątnościach Kochanowskich w XVI w. Zob. A. Pawiński, *Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. Małopolska*, t. III. Źródła dziejowe, t. XIV. Warszawa 1886, s. 191—192 i inne. Zob. też, J. Gacki, *O rodzinie Jana Kochanowskiego o jej majątnościach i fundacjach*, Warszawa 1869.

⁴² Boniecki, *Herbarz*, t. X, s. 281.

1648, czy Seweryn, elektor Jana Kazimierza z województwem bełskim⁴³. W pierwszej połowie XVII wieku na okazowaniach pod Lwowem, Medyłą czy Sanokiem bywali osobiście lub przez sługi stawili swoje poczty: Mikołaj, rotmistrz królewski, Samuel, Sebastian i Wojciech Kochanowscy. Wojciech był arendarzem, Mikołaj, Samuel i Sebastian wżenili się w województwo ruskie (Samuel przez małżeństwo z Bieniewską, wdową majątną z kilkorgiem dzieci)⁴⁴. W drugiej połowie XVII wieku na terenie województwa ruskiego działało już kilku Kochanowskich, jak Adam, Sebastian, Ludwik, Mikołaj, Jan, Szczęsny⁴⁵.

Było ich wielu, ale większą aktywnością polityczną na sejmiku swojego województwa odznaczało się nie tak wielu. Bardzo czynny był Piotr na Sycynie Kochanowski, wojski sandomierski, trzykrotny marszałek sejmiku: w roku 1665 (przedsejmowego), w roku 1669 (relacyjnego) i w roku 1675 bezimiennego. Był on posłem na sejmy z 1665 roku i 1672 roku (drugi), elektorem Michała Korybuta i Jana III z województwa sandomierskiego. W roku 1669 był deputatem do egzorbitancji i rotmistrem powiatu radomskiego, a powiat ten w nagrodę zasług ofiarował mu wówczas swoją sól suchedniową. W roku 1676 został kasztelanem radomskim i wszedł w skład dwóch komisji sejmowych: „od kwarty” i „od Śląska”⁴⁶.

Piotr na Policznej Kochanowski, starosta radomski, więcej działał na szerszym forum — krajowym i międzynarodowym. Po studiach w Orleanie i Padwie został sekretarzem królewskim (1652). W roku 1669 był elektorem Michała Korybuta i sekretarzem poselstwa polskiego do Austrii, potem krajczym królowej Eleonory, posłem na sejmy z lat 1670 (drugi), 1674 (elekcyjny) i 1676 (koronacyjny). Na ostatnim z tych sejmów powołano go na deputata przy królu w czasie wyprawy przeciw Turkom oraz do komisji, która miała ułożyć instrukcję dla posłów udających się do Moskwy. Sejmik sandomierski z 25 sierpnia 1675 r. powierzył mu poselstwo do króla. Był duktoorem, czyli prowadzącym, i pierwszym rotmistrem powiatu radomskiego w 1675 roku⁴⁷.

Czynny na sejmiku był wówczas i Kasper z Nowej Cerekwi Kochanowski, wojski radomski, a następnie od roku 1677 podsędek sandomierski. Był on

⁴³ AGAD ASK dz. II nr 52, k. 78 v (Rachunki sejmowe); *Lauda sejmikowe wiszeńskie*, t. II, wyd. A. Prochaska, *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie*, t. XXI, Lwów 1911, s. 78; *Elektorów poczet, którzy niegdyś głosowali na elektorów Jana Kazimierza roku 1648, Jana III 1674...*, wyd. O. Pietruski, Lwów 1845, s. 152.

⁴⁴ *Akta grodzkie i ziemskie...*, t. XX, s. 226, 237, 250 i inne.

⁴⁵ *Akta grodzkie i ziemskie...*, t. XXI, s. 78, 83, 87 i inne.

⁴⁶ Zob. *Vol. leg.*, t. V, s. 175 i 179; TP 21, k. 334, 336, 338—339. Więcej danych o P. Kochanowskim zawiera praca Z. Trawickiej pt. *Sejmik województwa sandomierskiego w latach 1572—1696*. Kielce 1985, s. 31 i inne.

⁴⁷ *Vol. leg.*, t. V, s. 175 i 209; TP 21, k. 516; *Polski słownik biograficzny*, t. XIII, Wrocław—Warszawa—Kraków 1967, s. 200—201 (artykuł A. Przybosia).

trzykrotnym marszałkiem sejmiku z 16 sierpnia 1674 r., z 18 maja 1676 (relacyjnego) i z 10 grudnia 1676 r. (przedsejmowego), posłem na sejm konwokacyjny z 1674 r., z ramienia którego został deputatem do lustracji ekonomii (z Małopolski). Konfederację podpisał bez zastrzeżeń, to znaczy, że był tolerancyjny⁴⁸. Kasper Kochanowski był też deputatem do Trybunału Koronnego w roku 1671, deputatem do koekwacji podatków w roku 1680 i deputatem do „porachowania soli” w roku 1683. Na sejmiku odbytym 3 grudnia 1680 r. był koadiutorem marszałka⁴⁹. Kasper Kochanowski należał do bardziej świątliwych obywateli powiatu radomskiego (studiował w Krakowie i na Śląsku), przyczynił się do rozwoju radomskiego kolegium pijarów, powstałego w latach 1680—1685⁵⁰. Zmarł przed 10 grudnia 1685 roku, bo podsędkostwo sandomierskie otrzymał wtedy Jan Kurdwanowski⁵¹.

W rodzinie Kochanowskich było w tym okresie pięciu posłów na sejmy. Poza trzema wyżej wspomnianymi, to znaczy Piotrem na Sycynie, Piotrem na Policznej i Kasprem, posłem na sejm elekcyjny 1632 roku i zwyczajny z 1635 roku, był Mikołaj Kochanowski, stolnik sandomierski, oraz Stanisław Kochanowski, dworzanin królewski, poseł na sejm 1647 roku⁵². Elektorów było więcej. Elekcję Władysława IV podpisało 7 Kochanowskich, Jana Kazimierza — 5, Michała Korybuta — 14, Jana III Sobieskiego — 3, Augusta II — 10, ale z województwem sandomierskim tylko 6. Konfederację województwa sandomierskiego z 3 czerwca 1632 r. podpisali m.in. Marcin Kochanowski, podstarości radomski, i Adam Kochanowski, dworzanin królewski⁵³.

Zdarzało się Kochanowskim być posłami sejmiku do króla, jak Piotrowi w roku 1590, Piotrowi z Policznej staroście radomskiemu w roku 1675, Kasprowi podsędkowi sandomierskiemu w roku 1685 czy Pawłowi kasztelanowi czechowskiemu w latach 1690, 1693. Paweł Kochanowski za swoje poselstwo z roku 1690 otrzymał od województwa 1000 zł⁵⁴.

Wielką polityką poza Piotrem na Policznej zajmował się wcześniej Krzysztof Kochanowski (1560—1616), bratanek Jana z Czarnolasu, dworzanin królewski, starosta małogoski i chorąży sandomierski. Wykształcony w kraju i za granicą (Kraków, Padwa), był człowiekiem o wysokiej kulturze intelektualnej parającym

⁴⁸ TP 21, k. 513, 554, 588 i 635; Bibl. Narod. rkps BOZ 1809, s. 741—742 i 886.

⁴⁹ *Vol. log.*, t. V, s. 119, 130 i 270, TP 21, K. 653, 673 i inne, TUI; H. Kluczycki, *Pisma do wieku i spraw Jana Sobieskiego*, wyd. H. Kluczycki, Kraków 1881, t. I, cz. 2, s. 968 i 969. Dziennik sejmu zaczęto w maju 1672 r.

⁵⁰ Zob. W. Urban, *Wkład regionu radomskiego w kulturę polską do połowy XVII w.*, „Biuletyn Kwartalny Radomskiego Towarzystwa Naukowego”, t. XX, 1983, z. 1—2, s. 79.

⁵¹ AGAD MK sig. 14, k. 32.

⁵² Bibl. Jagiel. rkps 49, s. 263.

⁵³ TP 21, k. 83—88; *Elektorowie królów Władysława IV, Michała Korybuta, Stanisława Leszczyńskiego i spis stronników Augusta II*, zestawili... J. Dunin Borkowski i M. Dunin Wąsowicz. „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie”, t. I, 1908/9, Lwów 1910, s. 94; Pietruski, *Elektorów poczet.*, s. 152.

⁵⁴ TP 21, k. 737—738, 761, 772—773; Bibl. Czart. rkps 1621, s. 519—520.

się po trosze i poezją. W roku 1595 posłował do papieża Klemensa VIII, następnie do cesarza Rudolfa II przebywającego wówczas w Pradze. W latach 1601—1602 odbył Krzysztof trzecią podróż dyplomatyczną do sułtana Mahometa III. Z początkiem 1601 r. otrzymał też zadanie szafarza podskarbińskiego przy pośle hiszpańskim Lamaraldzie de Ligne, wiozącemu order Złotego Runa dla Zygmunta III⁵⁵. Polityka większości Kochanowskich była mniejsza, ograniczająca się do swojego powiatu czy nawet zaścianka.

Warto dodać, że Kochanowskim po kądzieli — wnukiem Jana z Czarnolasu, a synem Elżbiety Kochanowskiej był Stanisław Witowski, kasztelan sandomierski, polityk i świetny dowódca wojskowy, jedna z czołowych postaci województwa sandomierskiego i nie tylko sandomierskiego w latach 1648—1662⁵⁶.

Wzmianek o Kochanowskich w laudach sandomierskich jeszcze trochę może się znaleźć, ale nie wniosą one nic istotnego do dziejów tej rodziny w omawianym okresie.

⁵⁵ Zob. W. Berbelicki, *Krzysztof Kochanowski bratanek Jana z Czarnolasu*. Zeszyty Naukowe UJ, nr 293, Prace Historyczno-literackie z. 24, 1972, s. 161 i n. Barycz, *op. cit.*, s. 213—217.

⁵⁶ O koligacji Witowskich z Kochanowskimi zob. *Źródła urzędowe do najbliższej rodziny Jana Kochanowskiego*, oprac. M. Garbaczowa i W. Urban, Kielce 1984, nr 417.